

IVAN TUŠEK

PRIPOVEDKE IZ MARTINJ VRHA

Rojenica v Mladem vrhu

Rojenica, ki je živel v Mladem vrhu, je hodila s srebrnim žehtarjem molst Groseljnovе krave, ki so se ondod pasle. Noben pastir se ji ni upal tega braniti, ker kdo ve...

Zato pa, ker ji pastirji niso rekli žal besede, je prinesla enkrat h Groseljnu preje in rekla:

»To imejte kot plačilo za vašo gostoljubnost; vijte prejo in nikoli vam ne bo potekla. A nikoli ne smete reči: Konec je potekel ali Konec sem našel. Raje recite: Nitka je potekla ali Nitko sem našel! Če ne rečete tako, bo preje koj konec.«

Groseljnovi so res vse storili po rojeničinem nasvetu in obogateli. Zmeraj so vili in vili klobke, a preje je bilo še vedno toliko kot od začetka.

Groseljnov pastir je potem, ko je zvečer krave domov prignal, moral vsakokrat viti prejo do trde noči. Ker so pastirji ponavadi leni, se je tudi temu stožilo nekega večera in ves nejevoljen reče:

»Da bi bilo že, vraga, vsaj enkrat te preje konec!«

In res, še tisti večer jo je izvil.

Rojenica v Vancovcu

Bilo je še zgodaj spomladi, meseca sušca. Snega je bilo še na debelo povsod po naših gorah. Pa vendar je klicala vsako jutro rojenica z vrha Vancovca k nam:

»Kmet, bob sej! Kmet, bob sej!«

»Zakaj, vraga, mi že ukazuje sejati bob, ko je še toliko snega!« se je čudil kmet. Pa rojenica je le še zmeraj klicala, naj kmet bob seje.

Kmetu se je to čudno zdelo in mislil si je: Rojenica še ni nikoli kaj slabega svetovala, moram jo vendar ubogati. Gre tedaj in obseje njivo ravno čez sredo z bobom. Ko je bil obsejal, pride domov in pravi:

»Četudi nič ne bo, ni velike škode; pol mernika boba gori ali doli — mi vsaj ne bo mogla rojenica očitati, da je nisem ubogal.«

Ko je skopnel sneg, je obsejal z bobom še ostali kos njive za vrhom in za dnom.

Glejte čudo! Kar je boba pozneje sejal, kar ni mogel rasti, in še tistega, kar ga je zraslo, so snedle mušice; kar ga je pa bil vsejal v sneg, je rastel, da nikoli tega — le stročja ni hotel delati!

Ko je kmet videl, da ne bo nič pridelal, si je mislil: Zdaj so stebila še mlada, krave bom tedaj zapodil v bob, da ga bodo popasle; če čakam zorila, ne bo tu in tam nič.

Kakor je sklenil, tako je storil. Pa joj! Ko so jele krave stebila obgrizovati, so videli, da ima na rojeničino povelje sejani bob zrnje v sredi stebila, kakor da bi bilo celo steblo le en strok. — Hitro tedaj krave z njive!

Ko je bob dozorel, so poželi, kar je ostalo kravam, in vendar so še toliko namlatili, da še nikoli poprej ne toliko s tiste njive.

Rojenica in mladenič

Živel je svoje dni zal mladenič v naših hribih, da mu ni bilo para daleč naokrog. Vsako dekle bi ga rado imelo, ali on je bil mrzel do vseh.

Tukaj pa je prebivala tudi tako lepa rojenica, kakor še ni bila nobena, in z le-to se je bil on seznanil. Vsak ljubi večer je hodil v gozd, da jo je videl. Ko je to že dolgo trpelo, je mladenič jel prositi rojenico, naj bi ga vzela za moža. A ona mu je odgovorila, da je drugačno bitje, kakor so ljudje, in da se rojenice z ljudmi pečajo le iz samega usmiljenja ter da jim ni dovoljeno v take zveze se z ljudmi spuščati. On je še naprej prosil in prosil, pa ni nič pomagalo. Nazadnje pa ji je vendar omečil srce, da mu je rekla nekega večera:

»Ker si tako nadležen, naj pa bo! Vzajem te za moža, a le tedaj, če mi obljubiš, da mi nikoli ničesar ne boš očital. Ko bi mi kdaj kaj očital, te bom zapustila pri tisti priči!«

Mladenič je bil vesel, da je dosegel, česar si je želel; in je rad dovolil vse, kar je terjala rojenica od njega.

Po poroki so tri leta hitro pretekla in obdaroval ju je bil Bog z dečkom in deklico. Pa mati je oboje otrok zadavila. Očetu je bilo to vendar preveč, zato reče ženi:

»Kaj pa vendar misliš, da vse otroke pomoriš? To vendar ni prav!«

»Si pozabil na svojo obljubo?« pravi ona. »Da je vse prav, kar sem storila, pa vedi, da bi ne bilo iz teh dveh otrok nikoli kaj prida. Dekle bi bila postala nesramnica in deček bi bil umrl na vislicah. Zato se mi je zdelo pametno oba takoj zadaviti. — Ti si obljubo prelomil, zato se ne bova videla nikdar več!«

Povodna moža se spopadeta

Svoje dni je pasel pastir ovce za Ratitovcem v Jelovici blizu Črnega jezera. Sedel je vrh roba v bližini jezera, pod njim so se na trati mirno pasle ovce. Za kratek čas si je pel pesmice, po svoje, kakor je vedel in znal, in s šibo, ki jo je držal v roki, delal čudne podobe po zraku.

Kar nekaj za njim zašumi. Plašno se ozre in vidi moža, ki je stopil iz grmovja in se mu naglo bližal. Mož je bil čudne postave, kakršne pastir še nikoli ni videl; zdelo se mu je, da je bil mož po stegnih ves luskinast.

Deček je ostrmel, ko ga je tujec vprašal, kje je Črno jezero. Tujec je opazil dečkov strah in spregovoril:

»Nikar se me ne boj, nič hudega ti ne bom storil, le pokaži mi tja! Tam namreč stanuje povodni mož, ki je prišel nekega dne k meni v jezero na Praprotno, in ker mene ravno ni bilo doma, mi je ženo zapeljal. Zato sem prišel gori na Jelovico in se hočem nad njim maščevati.«